

A TÖMEGES IRREGULÁRIS MIGRÁCIÓS VÁLSÁGON INNEN ÉS TÚL – EGYÜTTÉRZÉS, ELUTASÍTÁS, SZOLIDARITÁS

A különböző válsághelyzetek megfelelő – konfliktusmentes, vagy minimális konfliktussal járó – kezelhetőségében, kulcstényező a civil lakosság állapota és viszonyulása a feladatokat végrehajtó határvédelmi, rendészeti erőkhöz¹. Az ún. „migrációs válság”² által közvetlenül érintett településeken élők másképp élik meg a környezetükben – sok esetben a saját ingatlanjaik területén – zajló eseményeket. Ebből adódóan különbözően viszonyulnak mind a migrációhoz, mind a migránsokhoz, mind pedig a válság kezelésében résztvevő határrendészeti feladatokat végző rendőri, katonai alakulatokhoz, mint azok, akik csak távoli szemlélői az eseményeknek. Ennek részletes és területileg is koncentrált vizsgálatát azért tartjuk fontos kutatási kérdésnek, mert az irreguláris migrációval kapcsolatos hazai kutatások legtöbbször csak országos reprezentatív mintán készülnek, így nem, vagy csak korlátozottan alkalmasak arra, hogy kisebb területi egységre vonatkozóan adjanak megbízható információt. A tanulmány célja az irreguláris migrációval kapcsolatos attitűdök, valamint ezek változásának elemzése a 2015-ös „migrációs válság” által közvetlenül érintett Csongrád megye határmenti településein. Tanulmányunkban bemutatjuk, hogy a válság által közvetlenül érintett területeken élő emberek együttérzése, elutasítása és szolidaritása, mennyiben különböző mind minőségében mind pedig a válsághelyzet különböző szereplőinek irányában azokétól, akik nem ott élik mindennapjaikat, és nem részesei az eseményeknek.

Elemzésünk további célja a kvantitatív adatok mögött rejlő magyarázatok, értelmezések és motivációk megismertetése, melynek során kvalitatív és kvantitatív adatfelvételekre támaszkodva bemutatjuk a Magyarország dél-alföldi határvidékén élő emberek irreguláris migránsokkal kapcsolatos attitűdjeinek változását, annak okait, valamint a határvédelemben résztvevő Magyar Honvédség és rendőrség munkájával kapcsolatos lakossági véleményeket.

Módszertan

A migrációval és a migránsokkal kapcsolatos vélekedésekről megjelent elemzések leggyakrabban az „idegenellenesség” és a „xenofóbia”, fogalmak mentén tárgyalják a jelenséget és a vele kapcsolatos attitűdöket, de előfordul esetenként az „idegen-gyűlölet” kifejezés is (Kriszka 2014:36). Ezeket a fogalmakat az elemzések alapjául szolgáló – legtöbbször kérdőíves – felmérésekben úgy konceptualizálták, hogy azokat

¹ A szuverenitás sikeres védelmezhetőségével kapcsolatban a nép-fegyveres erők viszonyának fontosságát részletesen tárgyalja Kiss Álmos Péter: *Háború a nép között*, c. könyvében. Budapest 2016. Zrínyi Kiadó.

² Tudományos megközelítésben, illetve szakszerűen „tömeges irreguláris migrációs válság”, de mivel ez hosszú, valamint a közbeszédben a „migrációs válság” kifejezés terjed el, így e tanulmányban is ezt használjuk.

tekintették idegenellenesnek, xenofóboknak, ill. idegengyűlölőknek, akik valamilyen mértékben elutasító válaszokat jelöltek azoknál a kérdőíves kérdéseknél³, amelyek az adott ország felé irányuló migrációval és a migránsokkal kapcsolatos véleményekre kérdeztek rá.⁴ Ezek az elemzések – ezen fogalmi meghatározottság mentén természetesen – arra mutatnak rá, hogy a magyar társadalom kifejezetten bevándorlás- és menekültellenes (Wetzsel 2011). A kvantitatív kutatási elemek célja sokszor nem a fogalmak mérési megbízhatósági szintjének a növelése, hanem a szóban forgó kérdés vizsgálhatóságának és az adatok elemezhetőségének demonstrálása (Letenyei-Rácz 2011). Kutatásunk egyik kiemelt célja éppen ezért az volt, hogy feltárjuk azokat a mélyebb ok-okozati összefüggéseket is, amelyek az általánosító megállapítások mögött rejlnek.

Kutatásunkat a „migrációs válság” által közvetlenül érintett településeken két szakaszban végeztük Csongrád megye Szerbiával határos három településén, Ásotthalmon, Mórahalmon és Röszkén. Az első, azaz a kvalitatív szakasz célja – amely során interjúkat készítettünk⁵ –, az volt, hogy a későbbi kvantitatív (kérdőíves) kutatási szakaszra már magas érvényességű kérdéseket tudjunk majd megfogalmazni (Bryman 2006). Az általunk készített strukturálatlan interjúk során nem irányítottuk a megkérdezetteket, hanem többnyire csak egy-egy indító kérdést tettünk fel, majd hagytuk, hogy válaszadók a saját szempontjaik szerint fejtsék ki a véleményüket és saját maguk alakítsanak ki csoportokat a kutatási téma kapcsán. Ezeknél az interjúknál számunkra az volt a fontos információ, hogy mik a vizsgált jelenséggel kapcsolatos kulcsinformációk csoportosulásának szempontjai és, hogy milyen fogalmakat milyen jelentéstartalommal használnak helyben a kérdés tárgyalására.

Ezt követően az interjúk eredményei, és a korábban mások által hasonló témában végzett kérdőíves kutatások alapján készítettük el a második (kvantitatív) kutatási szakaszra tervezett kérdőívünket, mely a három településre reprezentatív 300 fős véletlen mintán került lekérdezésre a felnőtt korú lakosság körében.⁶

³ A kvantitatív kutatások a legtöbb hibát nem az adatgyűjtés vagy az elemzés során követik el, hanem korábban, a kérdések megfogalmazásakor és a gyűjtendő adatok körének meghatározásakor. (Letenyei-Rácz 2010).

⁴ Lásd pl. Simonovits-Bernát (ed.): *The Social Aspectsof the 2015 Migration Crisis in Hungary*, Budapest March 2016 TÁRKI.

⁵ 21 interjú készült 2015. december és 2016. január hónapban, a civil lakosság valamint a közigazgatásban dolgozók körében.

⁶ A mintavételi keret és a mintaelemszám meghatározása a Központi Statisztikai Hivatal szakmai támogatása mellett történt.

Fogalmi keretek

A migrációval foglalkozó kutatók körében, és a migrációs válsággal kapcsolatos közbeszédben, a sajtóban és a politikában is sokáig vitatéma volt magának a jelenségnek, és az abban résztvevőknek a helyes megnevezése.

A definíciós – azaz érvényességi – problémából adódóan, elsőként azt kellett megtudnunk, hogy a kutatási terepen, ahol majd kérdőíves adatfelvételt is végezni fogunk, hogyan fogalmazzuk meg az erre vonatkozó kérdéseinket úgy, hogy mindenki ugyanazt értse alatta. A déli határ mentén élők körében az irreguláris migráció – amely a migrációs kutatók szerint a helyes szakkifejezés – egyáltalán nem használatos. A jelenség elnevezésére a terepen általában a bevándorló, migráns vagy a menekült kifejezések a leggyakoribbak és (a kutatásban résztvevő válaszadók megítélése szerint) tartalmilag is ugyan azt jelentik, azaz azokra az emberekre vonatkoznak, akik nem szabályosan lépik át az államhatárt, függetlenül attól, hogy egyénileg, vagy csoportosan érkeznek, illetve attól is, hogy milyen okból hagyták el hazájukat. A kutatás során tehát mi is ennek megfelelően fogalmaztuk meg kérdéseinket és ezért nem tettünk különbséget az egyébként a szakértői nyelvezetben különböző jelentéssel bíró fogalmak között.⁷

Az interjúk során az irreguláris migrációval kapcsolatosan tartalmilag 5 fő kulcskérdés mentén csoportosultak a vélemények:

- Az irreguláris migráció időbeli megjelenése és lefolyása (mióta tart);
- Az irreguláris migránsokkal szembeni attitűdök változása (hogyan változott);
- A szubjektív biztonságérzet csökkenése (mit okozott);
- Rendőrség határrendészeti tevékenysége (mivel járt);
- A Rendőrség és a Magyar Honvédség közös helyzetkezelése (hogyan kezelhető).

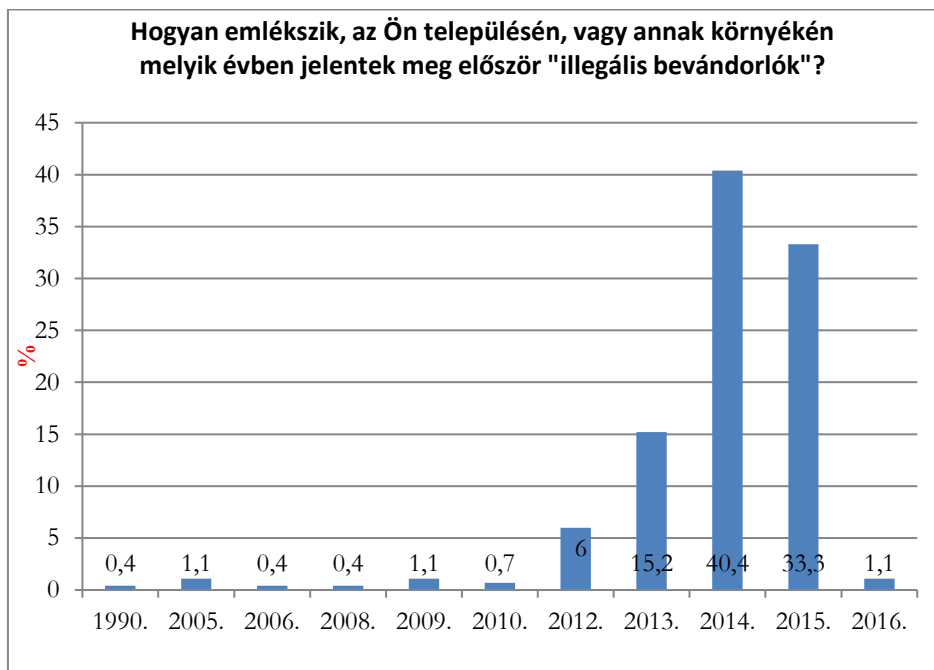
A kvantitatív adatfelvétel kérdéseinek egy része később ezen – az interjúk kutatási szakaszban feltárt – szempontok alapján került kidolgozásra, további része pedig a mások által korábban végzett hasonló kutatások kérdéseinek átvételével vizsgálták a jelenséget azért, hogy a területi különbségek és az idősoros változások is kimutathatóak legyenek.

Irreguláris migráció megjelenése Csongrád megye Szerbiával határos szakaszán

Az irreguláris migráció, mint jelenség a Csongrád megyei határszakasz három településén nem 2015-ben, hanem már jóval korábban érzékelhető volt. Az itt élők nagyobb része (40,4%) ugyan csak 2014-ben találkozott először „migránsokkal”, de az irreguláris migránsok megjelenésének érzékelése az emlékezetben 1990. és 2016. évek között szóródik.⁸

⁷ Tudományos definíciókat lásd például Ritecz – Sallai könyvében. (Ritecz – Sallai 2016: 11-22).

⁸ A tanulmányban megjelenítésre kerülő grafikonokon a válaszadók százalékos megoszlása került feltüntetésre, ezt külön nem jelöljük.

A jelenség észlelésében jelentős emelkedés először a 2012. év említésénél figyelhető meg. Az interjúk szerint 2012 előtt csak kisebb „valóban menekültek” kinézű csoportok érkeztek, majd 2012-ben jelentek meg először „nagyobb fekete afrikai csoportok”, de emellett továbbra is folyamatosan érkeztek a kisebb nem feketékből álló „migránsok” is. Az irreguláris migrációs jelenség a vizsgált határszakaszon 2012-ben érte el azt a szintet, mikor már az ott élőkben kezdett aggodalmat kelteni. A migrációs válság kezdete (a déli határszakaszon élők szerint 2012) és tetőzése (2015. szeptember) közötti időszak különböző szakaszai, különböző népcsoportok megjelenéséhez kötődtek. A migrációs nyomás 2014 szeptemberében vált „elviselhetetlenné” a határmenti településeken, amikor megérkeztek a koszovói „menekültek”. Ez a Koszovóból érkező migrációs hullám tette egyébként „látványossá” a már korábban is létező problémát. A Koszovóból érkező migránsokkal kapcsolatosan egy erősen negatív kép alakult ki a helyiek körében. Ez a negatív kép elsősorban az „új menekültek” viselkedéséhez és külső megjelenéséhez kapcsolódott. „A koszovóiak egyrészt nem is úgy viselkedtek és nem is úgy néztek ki, mint az igazi menekültek”(értsd: a korábban a helyiek által gyakran látott, és „megszokott” nem európai kinézetű, rosszul öltözött), másrészt pedig „felelőtlenek is voltak”, sokszor nem az évszaknak megfelelő ruházatban vágtak neki a zöldhatárnak, több alkalommal csecsemők és kisgyermekek életét is veszélyeztetve. A Koszovóból érkezők jellemzően inkább családostól érkeztek, a közel-keleti és fekete afrikai migránsok között pedig jellemzően csak férfiak voltak. Mindemellert a korábbi

menekültcsoportokkal ellentétben a koszovóiak már „láthatóan is szervezeten érkeztek a határra”. A válaszolók szerint 2015 februárjában jelentek meg a készenléti rendőrök a határon, és ezzel kb. egy időben, márciusban a koszovóiak száma szinte nullára csökkent, ugyanakkor maga a migrációs hullám továbbra sem lanyhult, hanem a más országokból érkezőkkel tovább erősödött.⁹

A migránsokkal szembeni attitűdök változása

Találkozások

A migránsokkal kapcsolatos hazai kutatások közül a TÁRKI¹⁰, és a Szegedi Tudományegyetem Szociológia Tanszékének adatfelvételeiben találtunk arra vonatkozóan adatokat, hogy a megkérdezett emberek közül hányan találkoztak migránsokkal. Azok aránya, akik az adatfelvételeket megelőző 12 hónap során találkoztak menekülttel a TÁRKI 2015-ös országos reprezentatív adatfelvételében 27%¹¹ (Simonovits 2015:13), a szegedi 2016-os adatfelvételben 80%¹², az általunk vizsgált határmenti területen pedig 92%.

Az együttéléstől az elutasításig

Az első találkozások során, azaz az irreguláris migráció kezdeti szakaszában (1990-2012) a lakosságot az együttélés és a segítő magatartás jellemezte. Az általunk készített interjúk rámutatnak arra is, hogy a határmenti önkormányzatok és civilek 2015 szeptembere előtt – a válság csúcspontja előtt, az országos és nemzetközi médiumok megjelenéséig – gyakorlatilag magukra voltak hagyva, annak ellenére, hogy korábban több fórumon is jelezték a településükre nehezedő migrációs nyomás fokozódását és az ezzel járó problémákat.

Ebben az időszakban – a válaszadók meglátása szerint – a „migránsok” ellátása önerőből, lakossági és helyi önkormányzati összefogással történt, és ez gyakorlatilag így is maradt mindaddig, amíg a migrációs hullám el nem érte a csúcspontját és nagyobb médianyilvánosságot nem kapott. A területen csak ezután jelentek meg a különböző – már nem helyi – migránsokat segítő civil szervezetek, amelyek a fokozódó médiajelenlét következtében nagyobb nyilvánosságot is kaptak, mint a helyben segítő civilek, vagy önkormányzatok. A válság csúcspont előtti kezdeti

⁹ A 2013-15 közötti koszovói irreguláris migrációs mozgásról, illetve annak háttéréről részletesebben is olvashatunk Ritecz – Sallai 2016: 100-105.

¹⁰ A TÁRKI által készített elemzés megállapítja, hogy ellentétes attitűdök jellemzik ki, azok között, akik „csak” találkoztak menekültekkel vagy migránsokkal és azok között akik, személyesen is ismernek ilyen embereket. Azok az emberek, akik nem ismernek személyesen bevándorlókat, menekülteket vagy menedékkérőket – azaz csak találkoztak, velük – elutasítóbbak, valamint az átlagnál magasabb szintű félelmet táplálnak velük szemben. (Bernát et al., 2015).

¹¹ A hivatkozott elemzésben található grafikon adatai alapján általunk számolt arány.

¹² Szegedma.hu: Sok szegedi elzárkózik, ha a menekültek befogadása a kérdés. 2016. június 16. <http://szegedma.hu/hir/szeged/2016/06/sok-szegedi-elzarkozik-ha-a-menekultek-befogadasa-a-kerdes.html>

szakaszaira jellemző lakossági segítő magatartás – amely a nagy nyilvánosság előtt a médiajelenlét és egyéb tudósítások hiányában láthatatlan maradt, mert nem volt hírértéke -, később egyre inkább tartózkodóvá, majd pedig a kaotikus helyzet kialakulásával, a rend valamint a biztonságérzet helyreállításának igényéből adódóan egyre inkább elutasítóvá vált az irreguláris migránsokkal és a „migrációval” kapcsolatosan. Az attitűdváltozás bekövetkezésének oka egyrészt a migránsok nagy tömegű ellenőrizetlen és kontrollálatlan megjelenése a településeken, mely idegen tömeg a demográfiai összetételéből adódóan is (nagy részük fiatal férfiakból áll), ellátatlanságának és a helyi kulturális szokásoktól eltérő viselkedése (Póczik 2014) következtében is egyre inkább ellenszenvet váltott ki és még inkább félelmet generált a lakosság körében.¹³

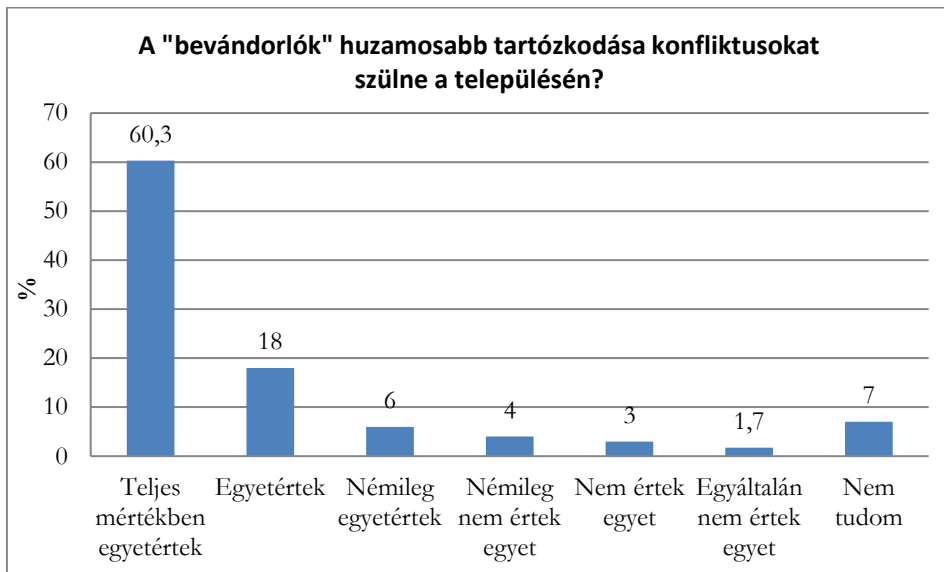
A szubjektív biztonságérzet csökkenése

Veszélyérzet, konfliktusok

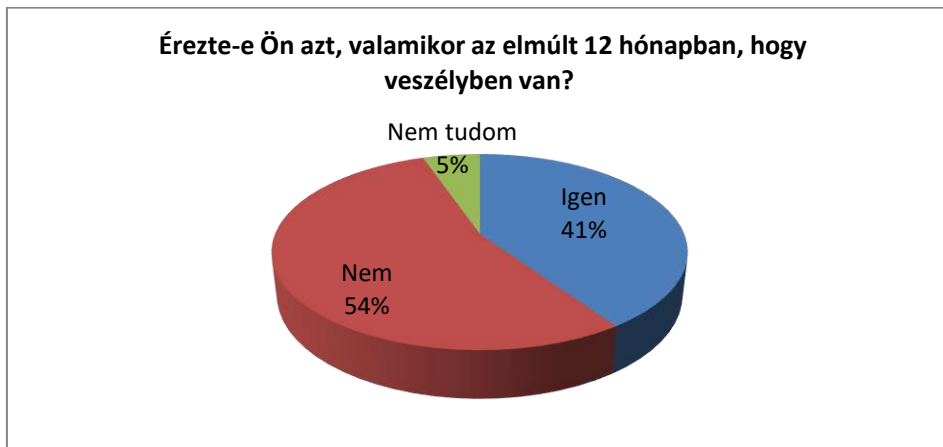
Már egy 2014-ben végzett kérdőíves felmérés is rámutatott arra, hogy a Röszkén és Horgoson megkérdezettek 47%-a szerint, a „bevándorlók” huzamosabb ideig, adott településen történő tartózkodása konfliktusokat szülne a helyiek és a „migránsok” között (Kriska 2014:46). Bár a két felmérés eredménye a közben lezajlott események és a területi lehatárolás különbözősége következtében is csak korlátozottan hasonlítható össze, sokat mondó, hogy az általunk 2016-ban feltett hasonló kérdésre kapott válaszok megoszlásából jól látszik a konfliktusoktól tartók számának a drasztikus növekedése, amely 2016 májusában már 84,3%-ra emelkedett.¹⁴

¹³ Ugyanez a folyamat figyelhető meg más országokban is, például Németországban, ahol a kormányzó pártok között is egyre több feszültséget generál a rövid időn belül beérkezett, nagy tömegű irreguláris migráns. (Besenyő 2015:8-9)

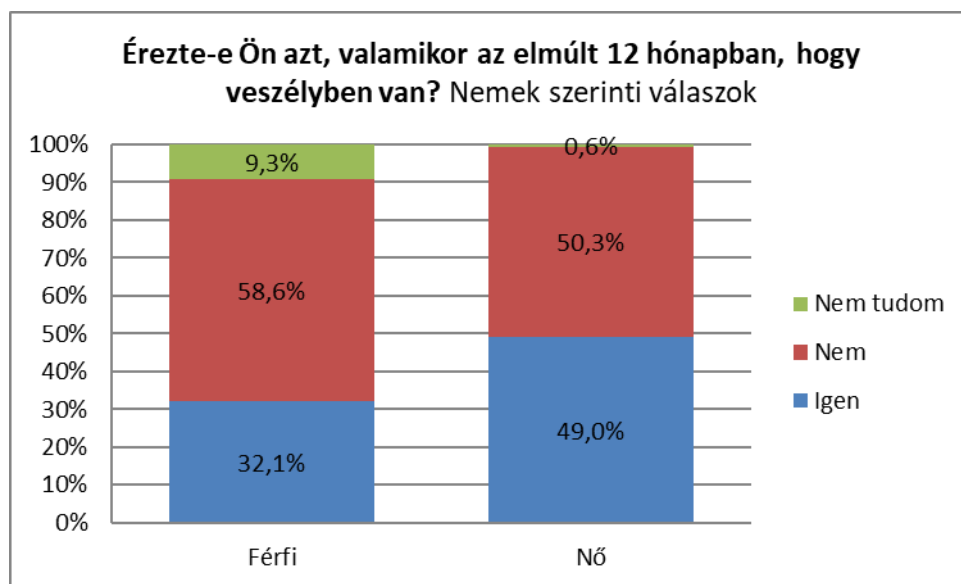
¹⁴ Röszkén ez az arány 2016-ban 87,1% (Ásotthalmon 93%, Mórahalmon 77,2%). Településenkénti bontásban azonban az eredmények már nem tekinthetőek reprezentatívnak.

A veszélyérzet kialakulásának és a félelem fokozódásának egyik oka, az irreguláris migránsok megfelelő ellátásának hiányosságaira vezethetők vissza – a válaszok alapján –, mivel a zöldhatáron folyamatosan özönlő nagyszámú ellenőrizetlen és ellátatlan csoportok sok esetben a helybeliektől próbálták beszerezni a további útra szükséges dolgokat (élelmiszer, víz, mobiltelefon töltés, stb. valamint éjszakai menedékhely foglalás), amely némely esetben konfliktusokat idézett elő.

A 2016. május-júniusban végzett adatfelvételünket megelőző 12 hónapban a válaszadók 41% százaléka érezte magát veszélyben.¹⁵ Statisztikailag is igazolható összefüggés mutatkozik a veszélyérzet gyakoriságában két csoportnál: a nőknél és a külterületen élőknél, akik gyakrabban érezték magukat veszélyben, mint a férfiak, vagy a belterületi lakosok. Szinte minden második nő (49%), de a férfiak is majdnem egyharmada átélt valamilyen irreguláris migránsokkal, „migrációval” kapcsolatos félelmet kiváltó helyzetet 2015. május és 2016. május-június között.

A külterületi lakosság körében gyakrabban fordultak elő olyan szituációk, amelyek veszélyérzetet keltettek, mint a települések belterületein élők között. Korcsoportonként és településenként is megvizsgáltuk a veszélyérzet gyakoriságát, abból a feltételezésből kiindulva, hogy az idősebbek és a fő vonulási útvonalakhoz közelebb eső településeken lakók gyakrabban érezték magukat veszélyben, azonban statisztikailag igazolható összefüggést nem találtunk ezekben a csoportokban.

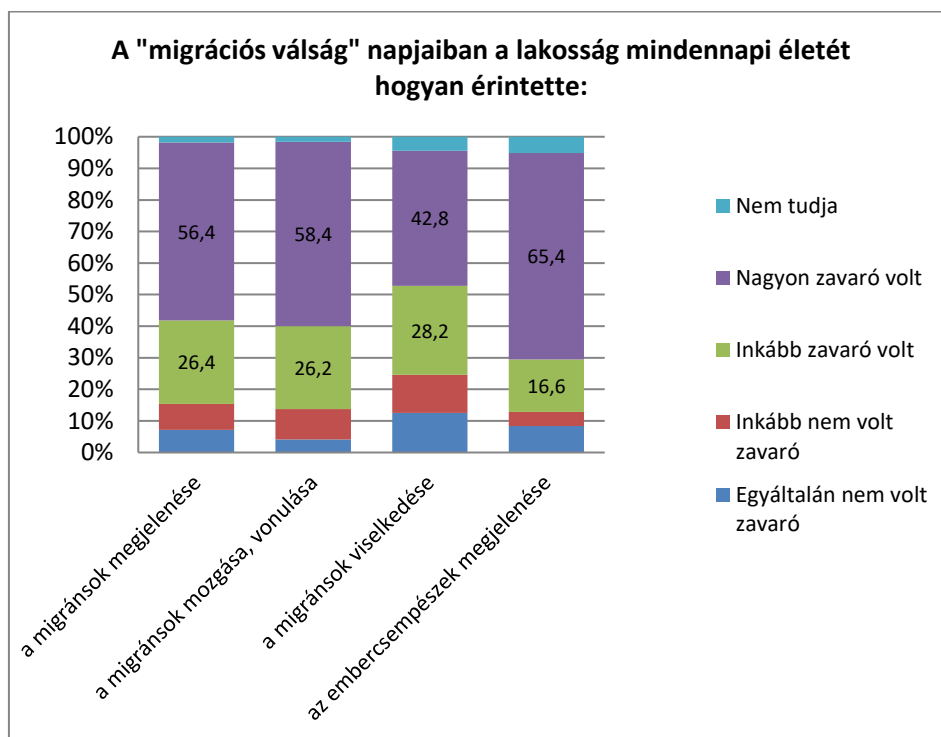
¹⁵ Joggal merülhet fel az a módszertani probléma, hogy az ebben a formában megfogalmazott kérdésre adott válaszok elvileg tartalmazhatnak egyéb, nem közvetlenül a migrációhoz kapcsolódó olyan helyzeteket is, amelytől a válaszadó veszélyben érezhette magát, de egyébként a szituációnak semmi köze nincs az irreguláris migrációhoz. Ezt azonban kizárhatjuk, mivel a kérdőív ezt követő nyitott kérdésben csak a migrációs helyzethez kapcsolódó veszélyhelyzetet leíró válaszok jelentek meg.

		Az ingatlan ahol Ön az elmúlt 12 hónapban életvitelszerűen lakott, a település mely részén található?		Total
		belterület	külterület	
Érezte-e Ön azt, valamikor az elmúlt 12 hónapban, hogy veszélyben van?	Igen	35,9%	47,8%	40,5%
	Nem	61,4%	42,6%	54,2%
	Nem tudom	2,7%	9,6%	5,4%
Total		100,0%	100,0%	100,0%

A konkrét szituációkra vonatkozóan is gyűjtöttünk információt, mikor a kérdőíves adatfelvételkor arra kértük a válaszadókat, hogy egy nyitott kérdésben röviden írják le a veszélyérzetet kiváltó eseményeket. A veszélyérzetet kiváltó szituációk négy biztonságérzetet meghatározó probléma körül csoportosultak:

1. Idegen emberek tömeges megjelenése és folyamatos vonulása a lakóhely közelében:
„Hétfvégén a gyerekeim az udvaron játszottak. A legkisebb fiam (6 éves) rohan a saját udvarunkban sírva és kiabálva, hogy: "Anya, anya itt vannak, jönnek utánam a bevándorlók." Egyedül voltam itthon a gyerekeimmel. A bevándorló fiatal férfiak pedig 10-15 voltak. Nagyon megijedtünk és féltünk. Inkább nevezném félelemnek és ijedségnek, mint veszélynek, de ez máshogy is alakulhatott volna.”
2. Tehetetlenség és kiszolgáltatottság érzete:
„A kertemben, az utcában, nagy számban erőszakos követelődző kiabáló tömeg, aki inkább fellök mint megáll.”
3. Sorozatos magánlaksértések, károkozások a magántulajdonban:
„A saját házam területén fogtak össze 14 migránst. A WC-ben 4 főt, a tyúkólban 7-et, a fáskamrában 3-mat. De a rendőrség és a katonaság gyors reagálásának köszönhetően semmi baj nem történt.”
4. Embercsempészek megjelenése a lakóhely közelében:
„A kapunk előtt tanyáztak a migránsok. Nem mertünk éjszaka aludni. A házunk előtt voltak az embercsempészek.”

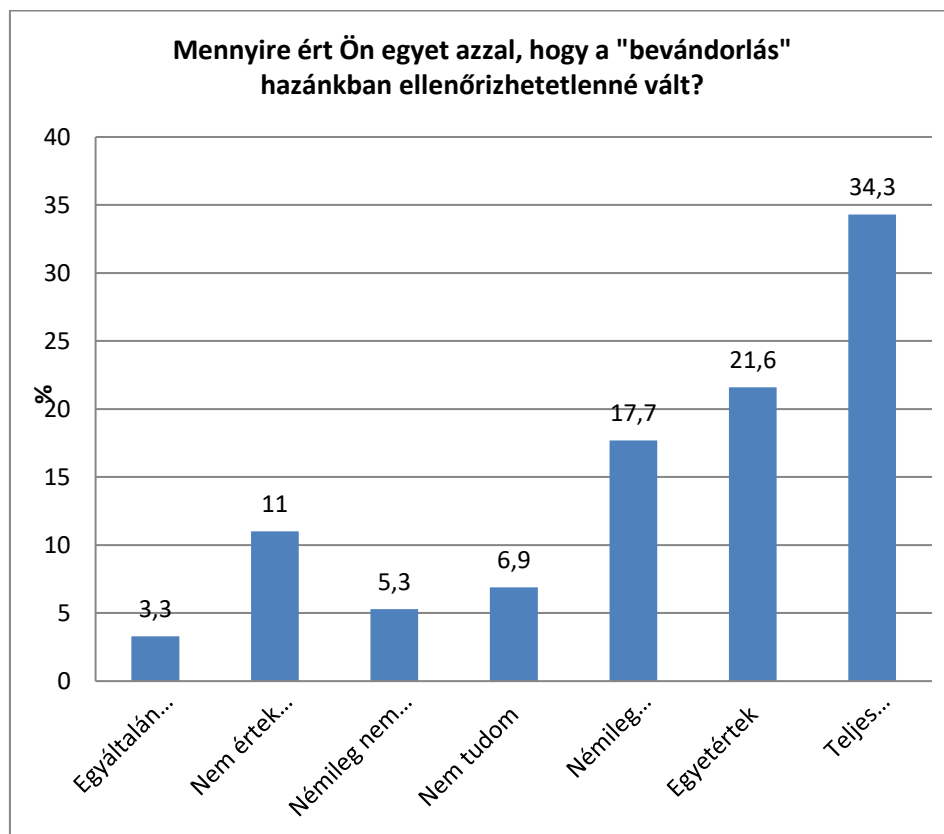
A migráció szervezettségének láthatóvá válása

A mindennapi életet befolyásoló, és a lakosság biztonságérzetét csökkentő tényezők közül a leginkább zavarónak a szervezett bűnözés, azaz embercsempészek megjelenése mutatkozott (65,4%), ezután következik az irreguláris migránsok vonulása (58,4%), és az irreguláris migránsok megjelenése (56,4%) valamint viselkedése 42,8%-os említési gyakorisággal.

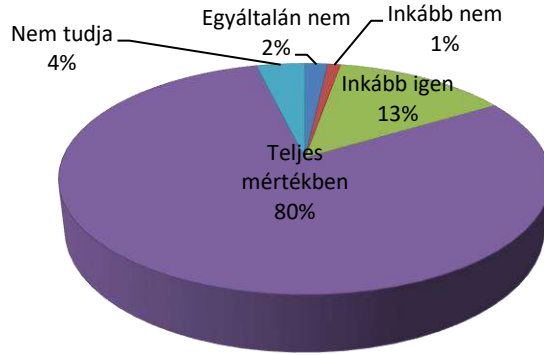
Az irreguláris migránsok szervezett szállítása, az embercsempészek megjelenése a Koszovóból érkező migránshullám során vált először a lakosság számára is láthatóvá. A Koszovóból érkező hullám levonulása után a „menekültek” szervezett szállítása továbbra is zajlott, és továbbra is jól érzékelhető és látható maradt a helyben élők számára. A különbség mindössze abban mutatkozott meg, hogy más nációk érkeztek szervezeten a határra. Az irreguláris migránsok két csoportja volt jól megkülönböztethető a határon való átkelési stratégiájuk alapján: Az egyik csoport a „*nappal érkezők csoportja*”, akik között családok is voltak, és nem zárkóztak el a regisztráció elől sem, a másik csoport az éjszakai tiltott határátlépők, akik javarészt férfiakból álltak és az „*erdők között rejte*” egy előre meghatározott találkozási pont felé igyekeztek, ahol már várták őket az embercsempészek.

A kérdőíves felmérésben feltett kérdésre adott válaszokból is kitűnik a helyzet ellenőrizhetőségével és megfelelő kezelhetőségével kapcsolatos bizonytalanság. A válaszadók több mint egyharmada (34,3%) gondolja úgy, hogy hazánkban a bevándorlás teljes mértékben ellenőrizhetetlenné vált, de összességében ez az arány már közel háromnegyed (73,6%) ha a valamennyire egyetértőket is hozzávesszük. A „visegrádi országokban” készült 2015. októberi adatfelvétel idején a kijelentéssel valamennyire egyetértők aránya Magyarországon 62%, Csehországban és Szlovákiában 69-69%, Lengyelországban pedig 52% volt (Bernát et al., 2015).

Még magasabb a déli határmentén élők között azoknak az aránya (93%), akik úgy gondolják, hogy az ellenőrizetlen „bevándorlás” veszélyt jelent az ország biztonságára.

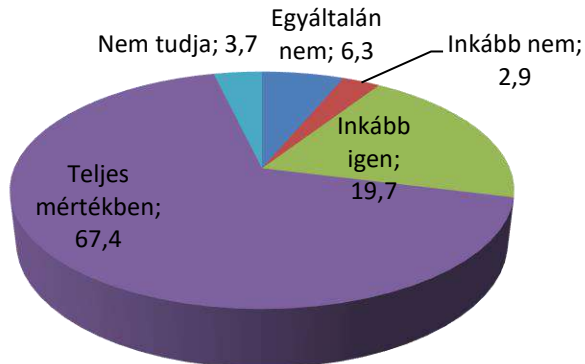
Mennyire ért egyet azzal, hogy: az ellenőrizetlen "bevándorlás" veszélyt jelent az ország biztonságára?

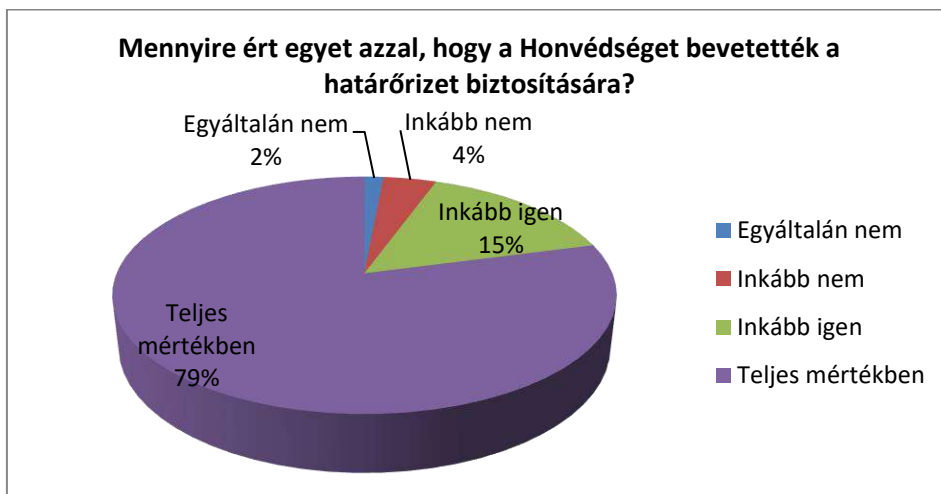
A határrendészeti intézkedések lakossági megítélése

A helyzetet a fizikai határzár (Ideiglenes Biztonsági Határzár – IBH) telepítése valamint a Rendőrség határozott fellépése, továbbá a Magyar Honvédség határrendészeti feladatokra való vezénylése oldotta meg – a válaszolók szerint –, és rövid időn belül megszüntette az elviselhetetlen állapotokat a településeken, ahol rövid időn belül helyre állt rend.

Mennyire ért egyet azzal, hogy: az ország határán kerítés épült az illegális "bevándorlás" megakadályozására?

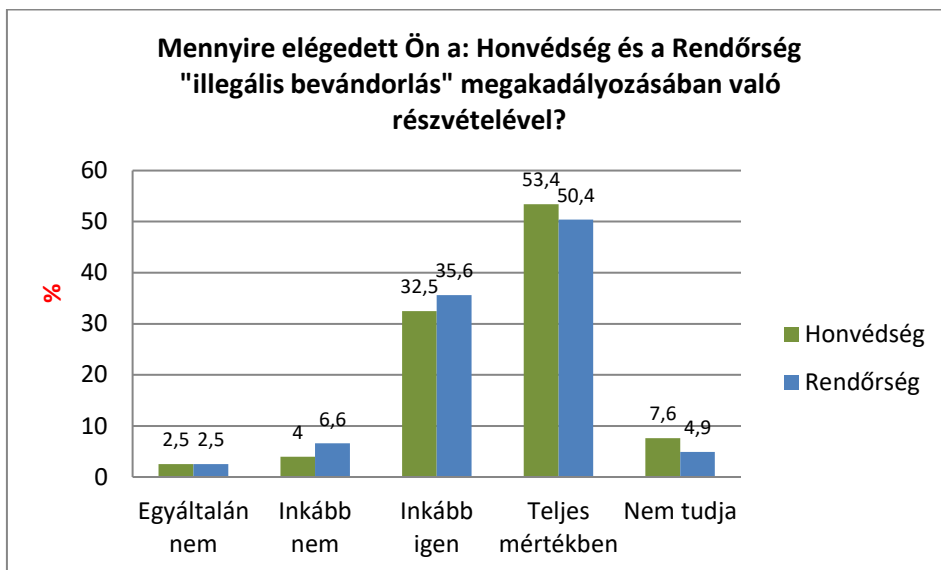
A határzár megépítésével a vizsgált három település lakóinak 87,1%-a ért egyet¹⁶, és a határmenti településeken élők 96 százaléka támogatja a Magyar Honvédség határrendészeti tevékenységben való részvételét.

A rendőrök és a honvédek megjelenése a „*fegyveres rendőrök és katonák látványa megnyugtatóan hatott a lakosságra*”, és a szubjektív biztonságérzetet növelte a településeken. Az akcióterület lakossága mind a Rendőrség mind a Magyar Honvédség „illegális bevándorlásban” való szerepvállalását egyöntetűen kedvezően ítélte meg.¹⁷

¹⁶ Ez az arány a Migrációkutató Intézet ugyancsak 2016. május-júniusban készített országos reprezentatív felmérése szerint 80%. <http://www.migraciokutato.hu/hu/2016/07/12/kozvelemenykutatas-sorozat-a-migracio-tarsadalmi-megiteleserol-i/> (letöltés dátuma: 2016. július 12.)

¹⁷ A különbség statisztikai hibahatáron belül van, így az eredményekből a két szervezet lakossági megítélésével kapcsolatban az a megállapítás tehető, hogy mind a rendőrség mind a honvédség „illegális bevándorlással” kapcsolatos tevékenységével a Csongrád megye déli határszakasza mentén élők mintegy fele teljes mértékben elégedett volt.

Új szolidaritás. A határellenőrzésben résztvevők civil támogatása

Az irreguláris migrációval kapcsolatos különböző civil mozgalmak közül leginkább azokról az önkéntesekről, csoportokról és szervezetekről készültek elemzések, akik a „migránsok” támogatásával, ellátásával foglalkoztak, azaz a migránsok irányában voltak szolidárisak. Az események alatt a közösségi média és a vezető televíziós csatornák is kifejezetten csak a „migránsok” támogatását végző önkéntesekre fókuszáltnak jelentettek meg híradásokat. Ezt az irreguláris migránsok sok esetben ki is használták saját céljaik támogatására, a helyi lakosság – azaz a nép – szolidaritásának elnyerésére (Bernát at. all. 2015:76). Ezek között az alulról, helyben szerveződő civil csoportok között azonban voltak olyanok is, amelyek a határrendészeti feladatokat ellátó rendőrök és katonák segítségét tüzték ki célul, és így egy új szolidaritási irány jelentkezett az eseménysorban.

A két különböző irányba mutató szolidaritási irány mentén kialakult civil szerepvállalást azért tartjuk elemzésre érdemesnek, mert folyamatában és irányultságában is hasonlít a határ mentén élő emberek „migránsokkal” kapcsolatos attitűdváltozásához.

Dátum	Esemény
2015. június 25-30.	Az új önkéntes helyi civil szerveződések alakulása a „migránsok” segítésére.
2015. július 13.	A Magyar kormány megkezdi a kerítés építését a Magyar-Szerb határ mentén.
2015 augusztus 5-8.	Tranzitciónak megnyitása Budapesten, ahol a helyi önkéntesek szociális munkások segítik a „migránsok” ellátását.
2015. augusztus vége, szeptember eleje	Nő a feszültség a budapesti pályaudvarokon, ahol több ezer „menedékkérők” várja a lehetőségét annak, hogy tovább tudjon utazni Németországba. A nemzetközi járatokat pár napra törlik, majd szeptember 3-án elindul a Keleti Pályaudvarról egy szerelvény Németország felé, de Bicskén megáll, és az ottani befogadóállomásra szállítják a migránsokat.
2015.szeptember 3-6.	Az irreguláris migránsok bicskei befogadóállomásra szállításának hírére a többiek gyalog indulnak az M1-es autópályán Ausztria felé. A Magyar kormány, hogy a közlekedés biztonságát fenn tudja tartani, buszokkal kezdi el szállítani a „migránsokat” közvetlenül az osztrák határra.
2015. szeptember 8.	László Petra TV operatőr egy irreguláris migráns ellen irányuló esete a röszkei határnál bejárja a világsajtót.
	Megalakul a zsaruellátó
2015. szeptember 15-16.	A „röszkei csata” a rendőrség és az irreguláris migránsok között. A Magyar-Szerb határ fizikai és jogi lezárásának kezdete.

A határ ellenőrzését ellátó rendőrök és katonák irányában megnyilvánuló szolidaritás 2015. szeptember közepén jelenik meg nyilvánosan, amikor a „Zsaruellátó” facebook csoport közzétette az alábbi felhívását:

„Úgy döntöttünk, hogy itt az ideje, hogy erejükön felül szolgáló srácokért is összefogjon az ország lakossága, azaz Mi és Ti, ahogyan azt már megtettük/ megtették sok esetben. Szolgáljuk és védjük azokat, akik minket mindennap!” forrás: NLcafe: 2015. 09. 13. <http://www.nlcafe.hu/ezvan/20150913/zsaruellato-rendorok-roszke/>

„A Zsaruellátó egy civil kezdeményezésre, pártoktól függetlenül létrehozott szervezet melynek célja, hogy megmutassuk a határainkon szolgálatot teljesítő "modern végvári vitézek" maximális támogatást élveznek a polgári lakosság részéről. Nem kritizálunk senkit, nem hiszjük hogy az ellátásuk rossz lenne, vagy nem kielégítő, csupán azt szeretnénk megmutatni, hogy kiállunk mindazokért akik védenek minket. Mindezt úgy tudjuk megtenni, hogy ott segítjük a munkájukat, és úgy, ahogy arra szükség van. [...] Bár az adományokat teljes egészében eljuttatjuk a határokon szolgálatot teljesítőknél, azt a hihetetlen mértékű szeretetet és hitet, amit az adományozók ezrei éreznek sajnos csak részleteiben tudjuk átadni a megfelelő helyekre. Igen, az emberek hisznek bennük és hálásak nekik. Azokért az emberekért dolgozunk, akik a hétköznapi életüket a biztonság megőrzésére tették fel, akik ebben a nehéz nemzetközi helyzetben 26-30 órát dolgoznak, és betekig vannak a szeretteiktől távol. [...]

Köszönetet mondunk mindannyiuknak, és kitartást kívánunk az elkövetkezendőkre is!
https://www.facebook.com/zsaruellato/info?tab=page_info

Az ország lakosságának szolidaritása, támogatása tehát így már a „migránsok” mellett a határokat őrző, a válságkezelésben résztvevő rendvédelmi és honvédelmi szervek felé is megnyilvánult.

Összegzés

A tömeges irreguláris migrációs válság által közvetlenül érintett Csongrád megyei civil lakosságának „migrációs válsággal” kapcsolatos attitűdjeit felmérő kutatás egyik legfontosabb következtetése, hogy az emberek a mindennapjaikat érintő szempontok, és tapasztalatok mentén utasítják el a tömeges, kontrollálatlan migrációt, hasonlóan a magyar társadalom egészének migrációval kapcsolatos álláspontjához¹⁸.

A migráció elutasítása nem általában a „migránsok”, mint személyek, és nem egyes nációk, etnikumok, népcsoportok vagy emberek ellen irányul, hanem a folyamat kontrollálatlansága, szubjektív veszélyérzetet keltő és biztonsági kockázatokat magában hordozó hatásai ellen. A válaszadók 92%-a személyes tapasztalattal rendelkezik a „migránsokról”, amely 2016-ra alapvetően negatív. A tömeges kontrollálatlan migráció és a vele járó konfliktushelyzetek, atrocitások félelmet és veszélyérzetet keltettek a határmenti települések lakosságában.

Az irreguláris migránsok határzárral (kerítéssel) történő feltartóztatása mellett ugyancsak nagy támogatottsággal bír a rendőrség és honvédség közös határőrizeti tevékenysége. A válaszolók megítélése szerint a rendőrség és honvédség határozott fellépése gyorsan rendezte a kialakult kaotikus helyzetet és rendőrök és katonák közös jelenléte megnyugtatóan hatott a határ mentén élők szubjektív biztonságérzetére.

Hivatkozások:

Bryman, A (2006): Kvantitatív és kvalitatív módszerek összekapcsolása. In: Letenyei L.: Településkutatás, L'Harmattan Kiadó Budapest. 371-391 o.

Babbie, E (1996): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó Budapest

Bernát, A. – Sik, E. – Simonovits, B. – Szeitl, B. (2015) *Attitudes towards refugees, asylum seekers and migrants*. Budapest: TÁRKI. http://www.tarki.hu/hu/news/2015/kitekint/20151203_refugee.pdf

¹⁸ Országos kutatás eredményeit lásd: Migrációkutató Intézet 2016. május-júniusban készített országos reprezentatív felmérése. <http://www.migraciokutato.hu/hu/2016/07/12/kozvelemenykutatás-sorozat-a-migracio-társadalmi-megiteleserol-i/> (letöltés dátuma: 2016. július 12.)

- Besenyő János (2015): Not the invention of ISIS: Terrorists among immigrants, *Journal of Security and Sustainability Issues*, (2015) Volume 5, Number 1, 5-20.
- Hunyady György (1996): *Sztereotípiák a változó közgondolkodásban*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- Hunyady György (2001): *Sztereotípiakutatás, hagyományok és irányok*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest
- Kriska Olivér (2014): *A menekültügyi helyzet társadalmi megítélése a Szerb-Magyar határtérségben 2014-ben*. Szakdolgozat. Szegedi Tudományegyetem Gazdaság-és Társadalomföldrajzi Tanszék 2014
- Letenyei László-Rácz Attila (2011): In: Kurucz Erika (szerk.): *Roma Kutatások, 2010 Élethelyzetek a társadalom peremén*. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet TÁMOP-5.4.1-08/1-2009-0002 http://www.ncsszi.hu/download.php?file_id=1920
- Migrációkutató Intézet 2016. május-júniusban készített országos reprezentatív felmérése. <http://www.migraciokutato.hu/hu/2016/07/12/kozvelemenykutatas-sorozat-a-migracio-tarsadalmi-megiteleserol-i/>
- Póczik Szilveszter (2014): *Nemzetközi migráció, biztonságpolitika, biztonság* In: Tarrósy I., Glied V., Vörös Z. (szerk.): *Migrációs tendenciák napjainkban* Publikon Kiadó, Pécs, 2014, 101-132. o.
- Ritecz György – Sallai János: *A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0* Hanns Seidel Alapítvány, Budaörs, 2016.
- Simonovits Bori szerk. (2015): *Attitudes Towards Refugees, Asylum Seekers and Migrants First results (October 2015)* TÁRKI Social Research Institute, Budapest
- Wetzel Tamás: *A bevándorlás kérdése Magyarországon*, Publikon, 2011., 26., 135.